

TAIVASSALON, KUSTAVIN ja LOKALAHDEN pitäjäin inventointikertomuksen
esipuhe ja liitteet.

Timo Miettinen 1971

Taivassalon, Kustavin ja Lokalahden pitäjiän inventointikertomuksen esipuhe.

Allekirjoittanut sai keväällä 1971 Muinaistieteelliseltä toimikunnalta tehtäväkseen inventoida Taivassalon, Kustavin ja Lokalahden pitäjät. Kolmantena osapuolena oli Lounais-Suomen seutukaavaliitto, joka oli järjestänyt rahoituksen pitäjiltä, joita kuului työn piiriin kaikkiaan kymmenen Varsinais-Suomen rannikolla. Seutukaavaliiton tarkoituksena oli saada selville mahdolliset muinaistieteellisesti arvokkaat kohteet ko. alueilla, joilla rakennustoiminta on nykyään vilkasta.

Työhön oli mahdollisuus käyttää aikaa kaksi kuukautta ja se suoritettiin 1.6 - 31.7.1971. Polkupyörä oli tehokas kulkuväline alueen tiheällä tie- ja polkuverkostolla. Venettä ei tarvittu kuin muutaman kerran ja Kustavin Isokarin jatulintarhan tarkastus järjestyi Laupusen luotsiaseman avulla, mistä kiitos. Pienet, kohta kuivumiskuoleman kärsivät sisäjärvet tarjosivat suojaisia leiripaikkoja ja makeaa vettä. Lähes yhtäjaksoinen poutasää heloitti tällä maamme vähäsaateisimpiin kuuluvalla alueella työn aikana. Näistä ihanteellisista työolosuhteista huolimatta jäi tulos varsin laihaksi. Se oli tosin odotettavissa sen perusteella, että aikaisempia löytöjä ja tarkistuksia vaativia löytöilmoituksia oli Kansallismuseon arkistossa lähes olemattoman vähän - ilmeisesti ennakkotietojen määrä tarjoaa inventointityössä erittäin luotettavan ennusteen.

Taivassalon, Kustavin ja Lokalahden alueen topografiaa

Alueen vähälöytöisyys selittyy ennen kaikkea sen topografiasta. Alue on pinnanmuodostukseltaan erittäin tasaista, siellä täällä on pieniä pyöräitä kallioita, jotka kohoavat 20-25 m:iin, muutama 40 m:iin - myös pitempiä kallioselännteitä löytyy paikoin. Koska maankohoaminen on tällä alueella n.60-70 cm sadassa vuodessa, lainehti kivikaudella paikalla meri, josta pisti esiin muutama luoto. Pronssikaudella oli tilanne jo vähän valoisampi, luotojen lisäksi oli esillä myös laajempia kalliosaaria. Rautakaudella eivät alueella olleet vielä paljastuneet matalat pelloiksi soveltuvat savilakeudet kuten idempänä mantereella. Oheisista Kustavin kunnantoimistosta saamistani isobaasikartoista, jotka esittävät tilannetta 4000 eKr., 1000 eKr., ja 2900 jKr., käyvät havainnollisesti ilmi em. seikat Kustavin kohdalla.

Alueen löydöt

Kuten edellä olevasta käy ilmi, kivikautisia asuinpaikkoja ei alueella voi olla eikä tuskin lintolöytöjäkään. Oikokirves (KM 10150:2), joka on v.1935 saatu Lehtisen antikviteettikaupasta Turusta Humalistonkadulta mutta "peräisin Taivassalosta", on mitä todennäköisimmin väärällä löytötiedolla varustettu tai sitten Taivassaloon muualta kulkeutunut. Alueen ainoat inventoinnissa löytyneet kiinteät muinaisjäännökset ovat ilmeisesti pronssikaudelta: Kustavin Krunninvuoren hiidenkiuas ja Kustavin Kaasvuoren osaksi hajoitettu rökkiö. Nämä Kustavin läntisimmässä osassa olevat muinaisjäännökset lienevät merkkejä silloisesta (alueen ohi suuntautuneesta ?) merenkulusta. Idempää, Taivassalon ja Lokalahden alueelta ei mitään vastaavaa sopivista kallioista huolimatta löytynyt vaikka alueella on varmaan ollut ainakin kalastusta. Mutta on otettava huomioon, että myös varsinaisella mantereella idempänä ovat hiidenkiukaat harvinaisia; itse asiassa on siinä melkein "aukko" rannikkojemme melko yhtenäisessä hiidenkiuasketjussa eikä sieltä siis juuri "riittänyt" liikkujia saaristoalueelle. Mainittakoon myös, että Ruotsissa vastaavalla korkeudella saaristossa on myös löydötön alue, vielä paljon laajempi. Rautakaudelta on alueella vain yksi epäilyksenalainen löytö, v.1907 saatu "yxä eller bila från Töfsala Wiiais gård" (Turun museo 7757), löydön rautakautisuutta on pidettävä epävarmana; esim. Tallgren ei ole ottanut sitä Varsinais-Suomen esihistoriaansa. Kuitenkin on ilmeistä, että jos näiden pitäjien alueelta tulevaisuudessa löytyy muinaisjäännöksiä, ovat ne rautakaudelta. Vaikka tämä alue ei rautakaudella ollutkaan vielä edullinen maanviljelykselle, oli idempänä, etenkin Kalannin ja Aurajoen suun alueella rikkaita rautakautisia kulttuurialueita, joiden vaikutus on varmaan säteillyt tavalla tai toisella tännekin. Taivassalon Rattaankarinaukon ja Viiaisten vaiheilta saattaisi jotain odottaa löytyvän, etenkin jos Turun museon kirves olisi "aito" löytö - mainittakoon myös, että Viiaisten talon, joka nykyisin toimii pitäjänmuseona, entisen isännän majuri Erik von Wittfoothin mukaan on Viiaisten talon eteläpuolella olevan Ristinkylän talon itäpuolella ollut perimätiedon väitteen mukaan uhrilehto tai kastepaikka sekä jonkinlainen uhrikivi. Mutta erikoisesti Lokalahden Ruissaaren ja Hermansaaren alue on rautakautisten löytöjen kannalta "luupaavan" tuntuinen. Hermansaaren tila, joka Tallgrenin mainitseman perimätiedon mukaan on maamme vanhimpia tiloja, sijaitsee Ahmasveden länsirannalla, joka rautakaudella muodosti laajan Ruissaarenaukkoon liittyvän

lahden. Talon pohjoispuolella Heikkilän tilan, Lehmähaan ja Kränin pel-
lon välisellä alueella olevalla korkealla mäellä (jonka eteläreunalla on
lato) on paljon peltokiviröykkiöitä, joista joku voisi kätkeä alleen rau-
takautaisenkin löydön. (pk 1042 08, x=6729 26, y=526 44, z=10)

Muista Taivassalon, Kustavin ja Lokalahden löydöistä mainittakoon kaksi
ennestään tuntematonta jatulintarhaa: Kustavin Loukeenkarin ja Lokalahden
Kolkanniemen tarhat. Alueen ehkä tärkeimmästä arkistolähteestä, Kust. Killi-
sen "Muinaisjäännöksiä Vehmaan kihlakunnassa" v:lta 1885 (SMYA VII) maini-
tuista ja kuvatuista kahdesta jatulintarhasta Lokalahden Iso Lehmämaan saa-
ressa ja sen kanssa indenttisestä Kustavin Isokarihlalla ei löytynyt jälkeä-
kään maastosta eikä paikkakuntalaisten muistista.

Vanhojen lähteiden epäluotettavuuteen viittaa myös Killisen kirjoitukses-
sa olevan Taivassalon Inkerannan Kerkkokuoren "muurintapaisen latomuksen ja
kivetyn tien" osoittautuminen pelkäksi kiviaidan pätkäksi. Selvittämättö-
mäksi jäävä ja tuskin mitään muinaistieteellistä arvoa omaava on Kustavin
Petekerin kaaren muotoinen kivistä. Lokalahden Pirtinvuorella on kaksi
kivikasaa, joista ainakin toinen, pohjoisempi, voi olla esim. jonkinlainen
tukikiveys (paikan nimi myös Myllyvuori), toinen näyttää vanhemmalta ja
voi olla jopa esihistoriallinenkin. Lokalahden Iso Lehmämaan saarella ole-
vasta epämääräisestä kiviaitauksesta, jonka jo Killinen mainitsee, ei saa
muuta selvää kuin että siinä on ryssänuuni, joka kuuluu ehkä saarella poh-
joisempana olevien 10:n ryssänuunin yhteyteen. Hajoitettu kivistä, joka
ilmeisesti on ryssänuuni, on Kustavin Lyyrtin Karpakanlahden rannal-
la.

Pitäjien kallioilla on melko paljon "pirunpeltoja", joista monet ovat
niin selvärajaisia, että ilmoituksia "hautaröykkiöistä" saattaa vastaisuu-
dessa tulla museolle. Eräs tällainen on Lokalahden Kalliojärven rannalla
Kirkkokuorella oleva pirunpelto, joka on laajalti "hautaröykkiön" mainees-
sa, ehkä osaksi siksi, että sen vieressä on harvinaisen kaunis satakunta
meträä pitkä kiviaita, joka on rakennettu 1800- luvun puolivälissä raja-
aidaksi.

Mainittakoon lopuksi, että varatuom. Pekka Pitk'luodon mukaan (os. Alinenk
42 b, Uusikaupunki) on 20-luvulla Varsinais-Suomalaisen osakunnan kotiseu-
tunjulkaisussa Lännettäressä mainittu Lokalahden Väättäisen kylän Kokonvu-
ori muinaislinnaksi. Mitään vallitusta ei kallioilla kuitenkaan ole, eikä
se laakean muotonsa puolesta soveltuisikaan ko. tarkoitukseen.

Helsingissä 16.12.1971

Timo Nieminen

Taivassalon, Kustavin ja Lokalahden pitäjiän inventointikertomuksen
liitteet:

Peruskarttoja 17 kpl.

Topografisia karttoja 1:100 000 3 kpl.

Valokuvia 26 kpl.

Negatiivit 36188-210, 36420-22

Karttapiirroksia 4 kpl.

Valokopioita 3 kpl.

Valokopio Suomen tiekartasta 2, johon merkitty kiinteät muinaisjännökset
kertomuksen noudattamassa järjestyksessä. (Mittakaava 1:200 000).

*Kohteita ei ole merk. perus- tai top. karttoille,
joten niitä ei ole mikrofilmoitu*

K U S T A V I N K I I N T E Ä T M U I N A I S J Ä Ä N N Ö K S E T (inventoitu v. 1971)

1. Ajaltaan epämääräinen muinaisjäännös II

Kustavi, Koelsuu, Petekari

omist. Niilo Hynsky, os. Yliopistonk. 7, 20110 Turku
Peruskartta 1041 06, Åselholm

Koordinaatit:

x = 6700 10

y = 510 92

z = 5-6

Maasto: Petekarin korkein kohta, laakea kallio, jossa
kivijonoja.

2. Ajaltaan epämääräinen muinaisjäännös (mahd. pronssi-
kautinen hautaröykkiö) II

Kustavi, Pohjois-Vartsala, Pakkinärinne RNo Kaasvuori

omist. Rauno Heikinheimo, os. Hämeenpuisto 1, 33210

Tampere

Peruskartta 1042 04, Kustavi

Koordinaatit:

x = 6712 38

y = 513 48

z = 25

Maasto: laajan kallioharjanteen korkein kohta.

3. Pronssikautinen hautaröykkiö I

Kustavi, Pohjois-Vartsala, Lukkarila RNo 4²⁰, Krunninvuori

omist. Alina Aapola, 23360 Kustavi, Kunnarainen

Peruskartta 1042 04 Kustavi

Koordinaatit:

x = 6713 02

y = 514 70

z = 25

Maasto: luode-kaakkois-suuntaisen kallioselanteen luo-
teispäässä.

4. Jatulintarha I

Kustavi, Anavainen, Alaskartano RNo 1⁵¹, Loukeenkari
omist. Maatalousyhtymä Aune Kanerva-Skyteen, os.

Keulakuvantie 6, 00840 Helsinki 84

Peruskartta 1042 02 Katanpää

Koordinaatit:

x = 6723 58

y = 505 48

z = 4

Maasto: saaren itään viettävällä kallion rinteellä.

5. Ryssänuuni II

Kustavi, Lyyrtti, Alaskartano RNo 1⁵¹, Karpakanlahti
omist. Maatalousyhtymä Aune Kanerva-Skyteen, os.

Keulakuvantie 6, 00840 Helsinki 84.

Peruskartta 1042 05 Kaurissalo

Koordinaatit:

x = 6720 92

y = 511 88

z = 10

Maasto: koilliseen loivasti viettävällä mäntyä kasva-
valla kalliolla.

L O K A L A H D E N K I I N T E Ä T M U I N A I S J Ä Ä N N Ö K S E T (inventoitu v. 1971)

1. (inv. kert. no 6) Ajaltaan epämääräinen muinaisjäännös II
Kivikehä
Lokalahti, Vartsaari, Penkkala RNo 2³²,
Iso Lehmämaa
omist. P - K. Penkkala, os. 23450 Lokalahti 23
Peruskarttalahti 1042 05 Kaurissalo
Koordinaatit:
x = 6727 88
y = 518 46
z = 6
Maasto: loivasti rantaan laskeutuvalla kalliolla.
2. (inv. kert. no 7) Ryssänuuneja 10 kpl II
Lokalahti, Vartsaari, Penkkala RNo 2³²,
Iso Lehmämaa
omist. P - K. Penkkala, os. 23450 Lokalahti 23
Peruskartta 1042 05 Kaurissalo
Koordinaatit:
x = 6728 18 - 6728 06
y = 518 22 - 518 38
z = 5 - 3
Maasto: saaren lounaisrannan kalliolla ja metsässä.
3. (inv. kert. no 8) Jatulintarha I
Lokalahti, Ruissaari, Saloranta RNo 1³⁹,
Kolkanniemi
omist. Allan Sainio, os. 23450 Lokalahti 23
Peruskartta 1042 08 Vartsaari
Koordinaatit:
x = 6726 74
y = 522 80
z = 5
Maasto: tasaisella puuttomalla kalliolla.
4. (inv. kert. no 9) Ajaltaan epämääräisiä röykkiöitä II
Lokalahti, Pitkälüoto, Pitkälüoto RNo ,
Pirtinvuori

4. (inv. kert. no 9) omist. Pekka Pitk'luoto, os. Alinenk. 42 B
23500 Uusikaupunki

Peruskarttalehti 1042 09, Lokaiahti

Koordinaatit:

x = 6735 46

y = 522 18

z = 28

Maa-asto: vuoren laella

Miettinen
inv. kert.
1971

YLEIS-
KARTTA
LÖYDÖISTÄ

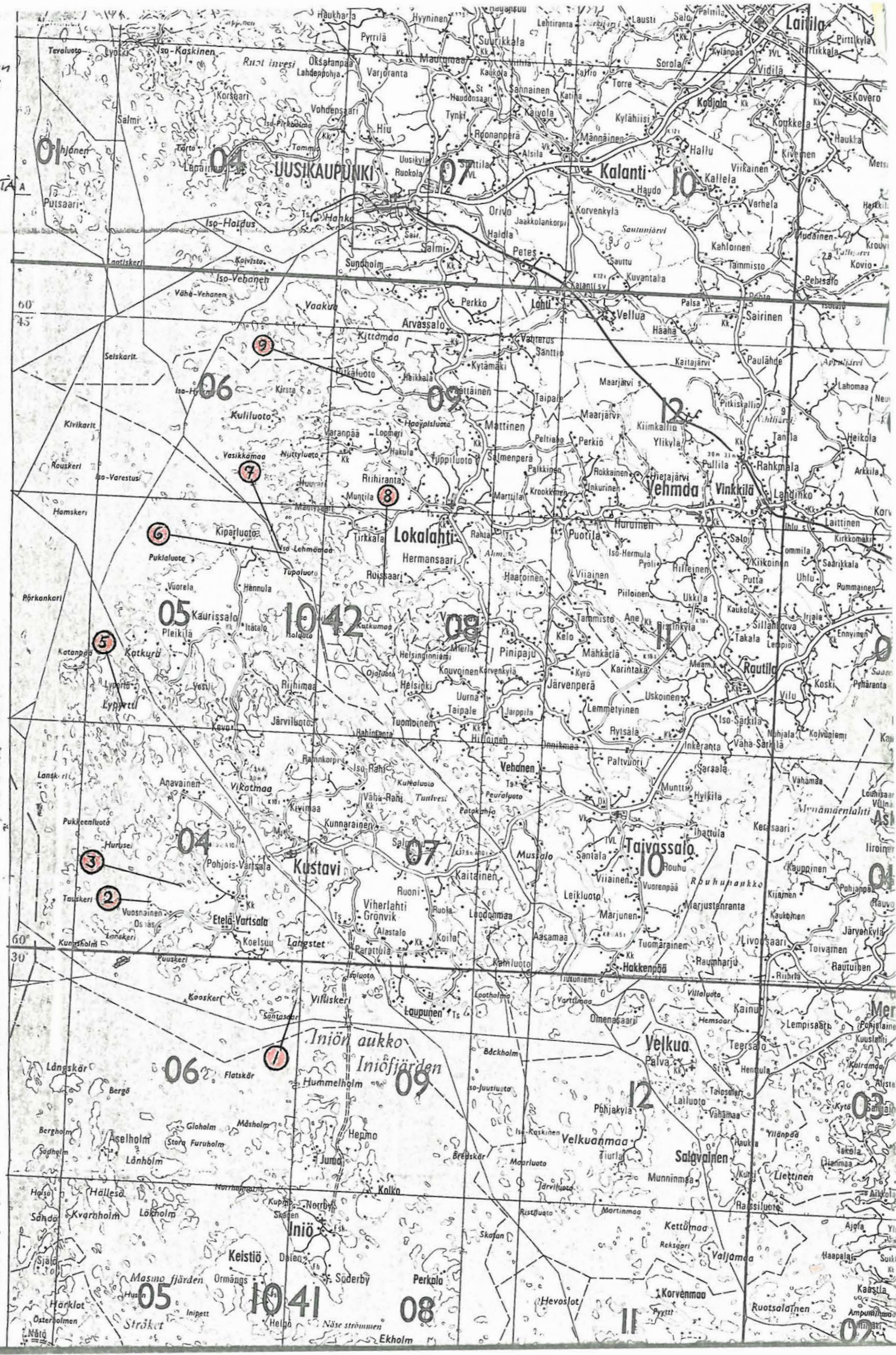
60°
45'

4

richt

60°
30'

Ausblick

01 Ohjainen

04

UUSIKAUPUNKI

07

Kalanti

06

Kuliluoto

09

Mattinen

12

06

05 Kaurissalo

10 42

08

11

Vehmä

04

02

Kustavi

07

10

Tajassalo

06

Iniön aukko

09

12

05

10 41

08

11

11

Pohjois-Vartsalan Krunninvuorelta on löydetty ensimmäiseen luokkaan määritelty pronssikautinen hauta-
raunio. Muinaishauta sijaitsee kallioselänten korkeimmalla kohdalla ja nykyiseen merenrantaan on matkaa
täältä paikalta runsaat parisataa metriä.

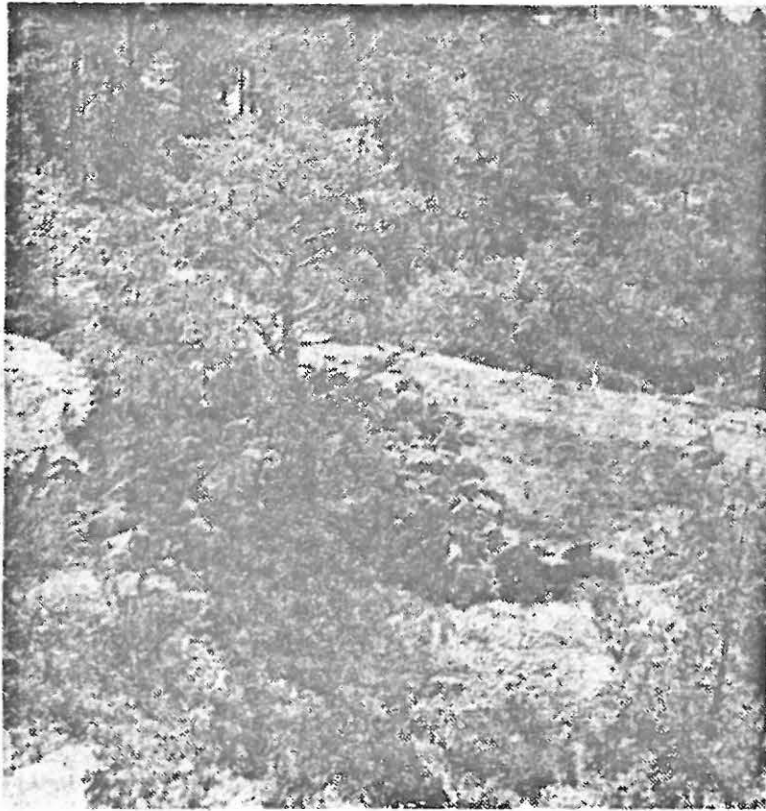
Kustavissa oli asutusta jo pronssikauden aikana

Lounais-Suomen Seutukaavaliiton kustantamana on eräissä Varsinais-Suomen rannikkokunnissa sekä Lokalahden, Taivassalon ja Kustavin alueilla inventoitu muinaismuistoja. Lokalahdelta löytyi jatulintarha, Taivassalossa ei tehty löytöjä ja Kustavista inventoitiin pronssikautisia hauta-
raunioita sekä jatulintarha Loukeenkarilta.

Esihistoriallisen ajan pituus eri maissa määräytyy sen mukaan, milloin maa on saanut ensimmäisen asutuksensa ja milloin historiallinen aika on siellä alkanut. Esim. Etelä- ja Keski-Euroopassa on esihistoriallista aikaa kestänyt huomattavasti kauemmin kuin Pohjois-Euroopassa sen vuoksi, että Pohjoismaat Suomi mukaan lukien on luonnolosuhteiden pakosta voitu asuttaa myöhemmin. Pronssikaudella tarkoitetaan sitä ajanjaksoa, jolloin aseet, työkalut, tarve-esineet ja enin osa koruista tehtiin pronssista. Pohjoiselle kulttuuripiirille ovat luonteenomaisia kumpuhaudat, kuten esim. nyt Kustavissa tavatut hiidenkiukaat. Vanhempi pronssikausi oli n. 1500—950 eKr. ja nuorempi 950—500/400 eKr.

Hum.kand. Timo Miettinen, joka tänä kesänä on kartoittanut löydöt Vakka-Suomen alueella, luonnehti Kustavin pronssikautiset hautarauniot ainutlaatuisiksi, sillä vastaavanlaisia ei ole löy-

tynyt Lokalahden tai Taivassalon rannikkopitäjistä. Ensimmäiseen luokkaan kuuluva hautaraunio löytyi Kustavin Pohjois-Vartsalan Krunninvuorelta ja muut kaksi ilmeisesti vähempiarvoista hautarauniota Koivulan tilalta lähellä Pohjois-Vartsalassa sijaitsevaa kolmiomittaustor-
nia, mikä luonnostaan sijaitsee tienoon ylväimmällä paikalla.

Muinaishautako tämäkin on? Kolmiomittaustornin juurella salaperäinen kiviroykkiö ja keskellä kasvava mänty. Kiviä on tällä korkealla kalliolla ollut enemmänkin, mutta pojat ovat ajattelemattomuudessa heitelleet latomuksen kiviä alas jyrkännettä.

Vanhoja hautoja Kustavissa

Kustavissa on kesän aikana tehty pronssikautisia hautalöytöjä. Koivulan tilalla Pohjois-Vartsalassa on tällaisia hiidenkiukaan jäänteitä kaksikin vierivieressä. Kuva esittää selvimmin maastosta havaittavaa muinaishautaa. Myös Krunninvuorelta on löydetty pronssikautinen hauta. Yhteistä näille Kustavista löytyneille muinaishaudoille on, että ne on ikävä kyllä menneinä vuosisatoina avattu eli ryöstetty. — I. J.

① (nrosarja liittyy yleisbarttaan)

Peruskartta 1041 06

ÅSELHOLM

307 00 0001

1

KUSTAVI

Petekari

Ajaltaan epämääräinen muinaisjäännös II

x= 6708 18

y= 519 92

z= 5-6

Koelsuu

-

Joht. Niilo Hyrsky

Yliopistonk. 7 20110 Turku

Löydöt:

-

T. Miettisen inventointi 1971

Valokuvat:

1. Kivijono pohjoisesta (negat. nro 36188)
2. Kivijono etelästä (negat. nro 36189)
- 3) Suulinniemen "kivilatomusta" (negat. nro 36190)

Luokitteluehdotus: luokka II

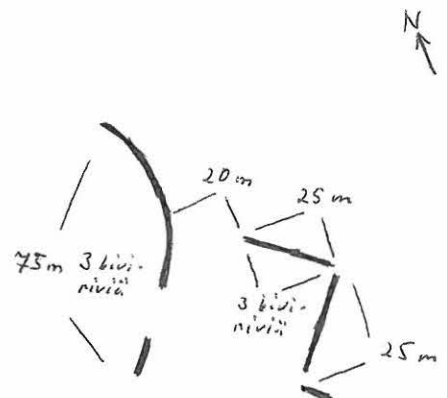
Kivijonon luonnetta ja tarkoitusta ei ilmeisesti pysty selvittämään. Kuitenkin se on syytä säilyttää sellaisenaan, etenkin kun se ei ole mitenkään esim. rakennustoiminnan, maankäytön tiellä maanomistajan mukaan.

Joulukuussa 1970 ilmoitti jaostonhoitaja Viljo Lehtikallio (os. Välitalonkatu 12 Hki 66) esihist. osastolle toht. Luholle kesämökkinsä lähellä Kustavissa sijaitsevista "kivijonoista", joita hän väitti "ihmiskäsin asetuiksi".

Kivijono sijaitsee Kustavin Koelsuun kylän Vidiskerin saaren lounaispuolella olevalla pienellä Petekarin saarella. Petekari on yhdistetty maasillalla Vidiskeriin, joka on Petekarin tavoin palstoitettu huvila-alueeksi. Vidiskerilta tuleva huvilatie kulkee Petekarin korkeimman kohdan yli.

Kivijono sijaitsee Petekarin korkeimmalla kohdalla olevalla laakealla avoimella kalliolla n.100 m rannasta. Laakeata kalliota pitkin on kaaren muotoisesti ("jänne" N-S-suuntaisesti) n.2,5 m leveä ja n.75 m pitkä kivijono tai -rivistö, jossa on paikoin hyvinkin säännöllisesti 3 kivistä vierekkäin. Kivijono on selvin keski- ja pohjoisosastaan (valok. 1-2). Kivijonon lounaispäässä on n.14 m leveä aukko, josta huvilatie kulkee. Maanomistajan joht. Hyrskyn mukaan aukko oli alunperin olemassa eikä syntynyt tien-teen yhteydessä.

Kallion eteläpuolella voi "hyvällä tahdolla" erottaa hiukan samantapaista kivikkoa oheisen karttaluonnoksen mukaisesti. Se on ilmeisesti ainakin osittain pelkkää luontaista, jäiden työntämää rantakivikkoa. Muuten se ja myös em. kolmiosainen kivijono voi olla esim. vanhaa purettua kiväätää tai

verkonkuivaustelineiden tukikiveystä. Luson Lehtikalliolle mainitsema selitysmahdollisuus - kyseessä lienee "Jungfrudansin jäännös" - ei tunnu todennäköiseltä kallion eteläpuolen kivikkoa, jossa on myös hiukan kolmirivisyttä, ajatellen. Kaarevan kivijonon muoto ei myöskään sovi ko. selitykseen. Lehtikallion mainitsema toinen "muinaisjäännös", Petekarista n.2,5 km länteen sijaitsevassa Suulinniemessä oleva kivilatomusryhmä, voi ehkä selvittää osaltaan tätä ongelmaa. Niemen keskellä pienen tilan luoteispuolella peltojen välissä laakealla avoimella kalliolla (mv. Armas Rauhalan maalla) on 5 ison kiven molemmin puolin olevaa vähäistä kivilatomusta ja yksi kivikehä (valok. 3). Kallion kaakkoispuolella on 2 nurmettunutta talonpohjaa. On ilmeistä, että kivilatomukset liittyvät näihin asumuksiin, ovat ehkä lasten leikkien tulosta - mitään arkeologista arvoa ei niillä missään tapauksessa ole. Petekerin kivijonot voivat mahdollisesti kuulua samaan yhteyteen.

Valok. 1

Negati. nro 36188

Petebarin 3-osainen biviijono pohjoisesta, alapäästä kuvattuna. Takana vasemmalla puolella ilmoittaja V. Lehto kalliolla

Valok. 2

Negati. nro 36189

Kiviijonon pohjoispää päättyy tiheään metsälle.

Suulinniemi

Valok. 3

Negati. nro 36190

Suulinniemen boarkella n. 2,5 km Petebarista länteen kalliolla olevista vähäisistä "biviilatemuksista" yksi lienee lasten leikkien seurasta.

Paikkaa koskevia tietoja

1968 Peruskartta 1041 06 ÅSELHOLM

1971 T. Miettisen inventointi

2

Peruskartta 1042 04

KUSTAVI

304 01 0001

1

KUSTAVI

Kaasvuori

Ajaltaan epämääräinen muinaisjäännös II

(Pronssikautinen hautaröykkiö ?)

x= 6712 38

y= 513 48

z= 25

Pohjois-Vartsala

Pähkinärinne RN:o

Toht. Rauno Heikinheimo

os. Hämeenpuisto 1, 33210 Tampere 21

Löydöt:

-

T. Miettisen inventointi 1971

Valokuvat:

1. Röykkiö etelästä (negat.nro. 36191)
2. Röykkiö koillisesta, kolmiomittaustornista (negat.nro. 36192)
3. Kivikehä etelästä (negat.nro. 36193)

Luokitteluehdotus: luokka II

Kiviröykkiötä on hajoitettu ja todennäköisesti se on ladottu osittain uudelleen. Koska se kuitenkin melko todennäköisesti on ollut hiidenkiuas, on se syytä säilyttää.

Kiviröykkiö sijaitsee Kustavin Pohjois-Vartsalan kylän Kaasvuorella, joka on laajan Vuosnaisen niemen länsirannalla Halsinniemen ja Tuuviikin lahden välissä. Röykkiö sijaitsee laajan kallioharjanteen korkeimman kohdan, jossa on kolmiomittaustorni, lounaispuolella, n.20 m tornista. Röykkiö on kallio-
tasanteella, josta kallio laskeutuu porrasmaisesti mereen - rantaan on röykkiöltä matkaa n.100 m. Maasto on paikalla jäkäläistä pieniä mäntyjä kasvavaa kalliota. Näköalamerelle on erittäin komea.

Röykkiö on kooltaan n.3,5·4,5·0,6 m (reunakivet mukaanluettuina). Sen keskellä on kuoppa ja siinä kasvaa mänty (valok. 1). Röykkiötä on hajoitettu, sen länsipuolelle alemmalle tasanteelle on heitelty kiviä, ja sen on ehkä ladottu osittain uudelleen: sen muoto on merkillisen korkea, eivätkä kivet ole sammalen- ja jäkälänpeittämät (valok. 2). Sitä ei voi siis pitää varmana hiidenkiukaana mutta kun otetaan huomioon röykkiön sijainti, sen läheisyys Krunninvuoren hiidenkiukaaseen nähden - se on tästä n. 1400 m koilliseen - on melkoisen todennäköistä, että se on alunperin ollut ehjä hiidenkiuas.

Paikkakunnalla esiintyvän käsityksen mukaan (mm. Etelä-Vartsalassa olevan pitäjänmuseon hoitaja mv. Aaltonen) on röykkiö jonkinlainen merkkitulen pitopaikka (?) tai meri- t. karttamerkin tukikiveys.

Röykkiöstä n.100 m kaakkoon on kalliosyvänteessä "pirunpelto", joka jatkuu hajanaisena lounaaseen Pähkinärinteen tilan tielle saakka. Sen suohon päättyvässä koillispuolella on n.4 m:n levyinen pyöreähkö aivan matala "kivikehä" (valok. 3). Kivikehällä ei varmaankaan sinänsä ole mitään arkeologista arvoa mutta se on voinut "syntyä" esim. kiviä Kaasvuoren röykkiöön viettäessä. Ko. paikka kuuluu Pohjois-Vartsalan Koivulan tilaan (RN:o 3³⁵) om. rva Alma Kristiina Suominen.

Valok. 1

Negati. nro 36191

Kiviröykkiö edellä basin.
Röykkiö ladotta ehkä osittain
"indelleen" mihin sen korkeus
muoto ja jäkälätoimisuus viit-
taavat.

Valok. 2

Negati. nro 36192

Röykkiö kolmimittauskorista
koillisesta basin. Röykkiö ollut
ilmeisesti alunperin ruunempi
koska alemmalla tasanteella
on heikälly (?) kiviä.

Valok. 3

Negati. nro 36193

Röykkiöstä n. 100 m. koilliseen
sijaitseva "kiviketti" (?).

Paikkaa koskevia tietoja:

1968 Peruskartta 1042 04

1971 T. Miettisen inventointi

3

Peruskartta 1042 04
KUSTAVI

704 01 0002

2

KUSTAVI

Kruununvuori

Pronssikautinen hautaröykkiö I

x= 6713 02

y= 514 70

z= 25

Pohjois-Vartsala

Lukkarila RN:o 4²⁰

Rva Alina Aapola

os. 23360 Kustavi, Kunnarainen

Löydöt:

-

T. Miettisen inventointi 1971

Valokuvat:

1. Rökkiö etelästä (negat. nro 36194)
2. Rökkiö luoteesta, männystä (negat. nro 36195)
3. Rökkiö lännestä (negat. nro 36196)

Luokitteluehdotus: luokka I

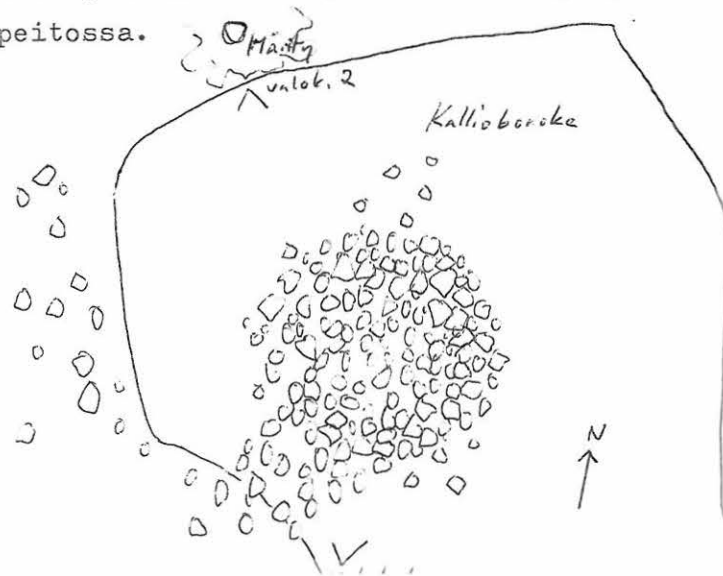
Rökkiötä on purettu keskeltä mutta avaus näyttää ikivanhalta - liikutellut kivet ovat yhtäläisen jäkälän ja sammalen peitossa kuin alkuperäinen rökkiökin. Tämä rökkiö on koko Taivassalon, Kustavin ja Lokalahden alueella ainoa, joka ilmeisen varmasti on pronssikautinen hautarökkiö. Näin ollen se on syytä säilyttää ennallaan ja suojella sitä.

Rökkiö sijaitsee Kustavin Pohjois-Vartsalan kylän Kruununvuorella, joka sijoittuu laajan Vuosnaisen niemimaan koillisreunalle Finholmin niemen ja Eerkiilinniemen välille. Rökkiö on laajan n.600 m pitkän kaakko-luode-suuntaisen kallioselänteen luoteispäässä olevalla pienellä n.10 m leveällä "korokkeella", josta kallioselänne alkaa laskeutua mereen, rannassa äkkijyrkästi. Kalliomaasto on paikalla jäkäläistä, harvaksen mäntyjä kasvavaa. Komea näköala merelle, luoteeseen ja pohjoiseen.

Rökkiön koko on n.5.5 m (reunakivet mukaanluettuina), korkeus n.0,3 m. (valok. 1). Rökkiön matalaluus voi johtua osaksi siitä, että se on purettu keskeltä melkein kallioon saakka (valok. 2). Rökkiö on ehjin koillisreunaltaan, kiviä on heiteltu rökkiön länsipuolelle alemmalle tasanteelle ja rökkiön lounaisreuna "valuu" tälle tasanteelle (valok. 3, karttapiirros). Rökkiön kivet ovat melko pieniä, keskimäärin päänkokoisia ja jäkälän ja sammalen ja osaksi heinän peitossa.

Paikalle olisi syytä saada rauhoitustaulu, sillä sekä Finholmissa että idempänä olevassa Kallenniemessä on voimakkaasti kasvava huvilasutus ja mj. on sikäli tulossa uhanalaiseksi.

valok. 3

Valok. 1

Negati. nro 36194

Häidenkivias etelästä länteen.
Kivet jäätälän ja saarnametsän
peitossa, heinäduhboja välissä.

Valok. 2

Negati. nro. 36195

Röytköä luoteesta, mänystä.
Keskellä oleva avaus näkyvä.

Valok. 3

Negati. nro 36196

Röytköä lännestä.
Kalliohyllä, jolla mji on, nä-
byy. Alimmalla tasanteella bivia
josta heiketty röytköstä.
Vasemmalla mänty, josta kuva
2 otettiin.

Paikkaa koskevia tietoja:

1968 Peruskartta 1042 04 KUSTAVI

1971 T. Miettisen inventointi

4

Peruskartta 1042 02
KATANPÄÄ

1

KUSTAVI
Loukeenkari

Jatulintarha I

x= 6723 58

y= 505 48

z= 4

Lyytli
Anavainen

Alaskartano RN:o 1 51

Maatalousyhtymä Aune Kanerva-Skyteen
os. Keulakuvant. 6 00840 Helsinki 84

Löydöt:

-

KUSTAVI

Loukeenkari

J04 01 0005

T. Miettisen inventointi 1971

Valokuvat:

1. Jatulintarha idästä (negat. nro 36197)
2. - " - lännestä (negat. nro 36198)

Luokitteluehdotus: luokka I

Tarha on täysin ehjä, varsin kaunis kappale ja toinen kahdesta koko Taivasalon, Kustavin ja Lokalahden alueella sijaitsevista.

Jatulintarha sijaitsee pohjois-Kustavin läntisimmässä, uloimmassa saaristossa puolen kilometrin päässä lääninrajasta Anavaisten kylän Alaskartanon tilan omistamalla Loukeenkari saarella. Tarha sijaitsee koillinen-loukainen-suuntaisen saaren koillispuolella, n.60 m rannasta, loivasti itään viettävällä kalliorinteellä - rinne päättyy pienen notkelmaan, jonka pohjalla on somerikkoja. Maasto paikalla on kalliota, jolla kasvaa varvikkoa ja siellä täällä pieniä koivuja.

Jatulintarha on halkaisijaltaan n.8,5 m, kehiä on 7 ja suuaukko on luoteeseen. (valok. 1 ja 2, karttapiirros). Tarhan keskellä olevat kivet ovat vähän reunimmaisista suurempia. Tarha on rakenteeltaan "läpikuljettava" ts. keskeltä ei joudu palaamaan samaa tietä.

A.M.Tallgrenin Varsinais-Suomen esihistoriassa (s.126) ja Suomenmaa III:ssa mainitaan, että Lypertön luotsiaseman luona on uusi jatulintarha. Nämä tiedot perustunevat Kust. Killisen vanhaan v:n 1885 kertomukseen (SMYA VII, s. 193), jossa mainitaan: "Lypertin luotauspaikalle oli eräs laivan rakentaja viime vuosina latonut pienen "Nunnaringin." Lypertin Katkurussa asuvalta luotsivanhin Ruben Luotolahdelta sain kuulla, että Tammiluodon saarelle Lypertin saaren itäpuolelle rakennettiin v.1889 luotsiasema ja sitä ennen ilmaus "Lypertin luotsipaikka" voi tarkoittaa koko kylänkin aluetta. Näin ollen em. tieto voi viitata Loukeenkari jatulintarhaan. Tammiluodossa ei ainakaan ole minkäänlaisia jatulintarhan jäännöksiäkään. Killisen kirjan lopussa olevassa "Wehman kihlakunnan kartta 1880" nimisessä liitteessä on Lypertin luoteispäähän Kotomaanniemen paikkeille merkitty jatulintarha. Tiedon paikkaansapitämättömyyteen viittaa etsiskelyjen ja tiedustelujen lisäksi myös ko.kartassa olevat ilmeiset virheet kuten Isakarin majakan väärä paikka, Iso Lehmämaan nelikulmaisen "aitauksen" sijaittamisen saaren pohjoispäähän jne.

Rva Kanerva-Skyteen omistajan saaren nimi on Lypertti - kartassa Loukeenkari

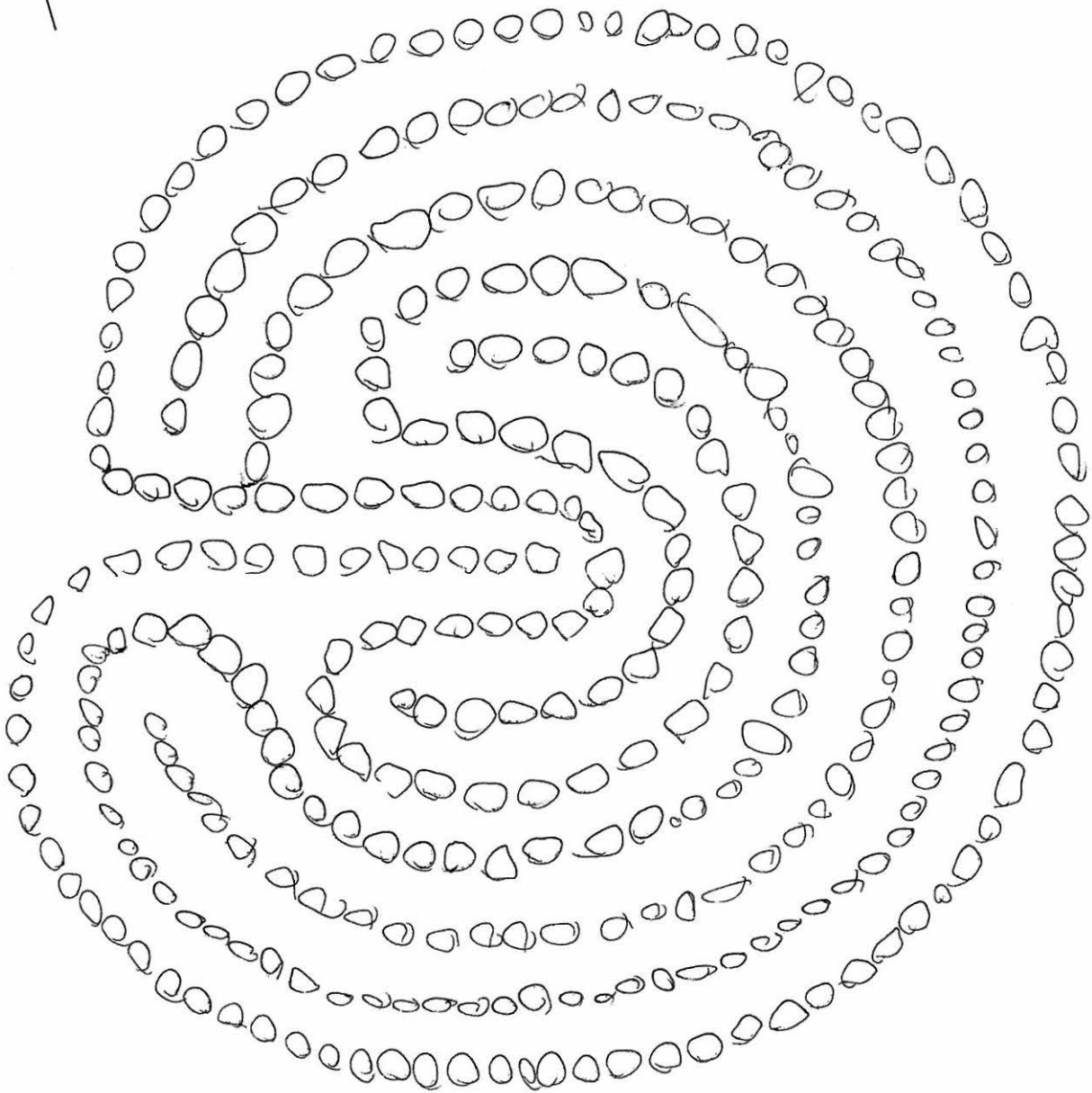

T. Miettisen inventointi 1971

KUSTAVI, Louheonkari

Jatulintraha (kuvabuvu)

1 cm = 1 m

T. Miettisen inventointi 1971

KUSTAVI
Louheenbani

Valok. 1

Negati. nro 36197

Jatulinenranta idästä päin.
Tanka sijaitsee loivasti
itään viettävällä rinneellä.

Valok. 2

Negati. nro 36198

Jatulinenranta lännestä.
Tansalla Tiisbrunnin saari.

Paikkaa koskevia tietoja:

1968 Peruskartta 1042 02 KATANPÄÄ

1971 T. Miettisen inventointi

5

Peruskartta 1042 05
KAURISSALO

1

KUSTAVI
Karpakanlahti

Ryssänuuni (?) II

x= 6720 92
y= 511 88
z= 10

Lypyrtti

Alaskartano RN:o 1⁵¹

Maatalousyhtymä Aune Kanerva-Skyteen
os. Keulakuvant. 6 00840 Helsinki 84

Löydöt:

-

304 11 00017

1

KUSTAVI

Karpakanlahti

T. Miettisen inventointi 1971

Valokuvat:

1. Uuni idästä (negat. nro 36199)
2. Uuni koillisesta (negat. nro 36200)
3. Uuni etelästä (negat. nro 36201)

Luokitteluehdotus: luokka II.

Uuni on osaksi hajoitettu, ainoastaan eteläreuna on ehjä.

Ryssänuuni sijaitsee Kustavin Lyyrtyin kylän Alaskartanon tilan maalla Lyyrtyin saaren Karpakanlahden etelärannalla n.30 m rannasta ja n.160 m lahden perukasta lounaaseen. Paikalla on koilliseen loivasti viettävää männikköistä kalliorinnettä, jonka jyrkähkön reunan lähellä uuni on. Uuni on hajoitettu niin, että vain sen eteläreuna on ehjä - kiviä on heitelty rantaan päin. Röykkiön halkaisija hajoitettuna, uloimmat kivet mukaanluettuina, on n.4 m, korkeus n.0,4 m. Röykkiön keskellä on kivetöntä aluetta, jossa on n.10 cm:n paksuinen hiilensekainen multa- ja hiekkakerros. Tämä sekä röykkiön etelä- ja lounaisreunassa jäljellä oleva selvä ladottu seinämä osoittavat, että kyseessä lienee ryssänuunin jäännös. Myös röykkiön sijainti kallion rinteellä eikä sen laella hautaröykkiöitten tapaan - laki uunin lounaispuolella nousee n.18 m:n korkeuteen - viittaa samaan. Uuni on ollut melko kookas ja suhteellisen suurista kivistä tehty mutta niin on osaksi laita myös Lokalahden Lehmämaan uunien. Mainittakoon, että rva Skyteen kertoi äitinsä nähneen röykkiötä ryssänuuniksi. Täysin varmana ei röykkiön luonnetta voi pitää mutta kuten sanottu, se muistuttaa Iso Lehmämaan ryssänuuneja niin paljon, että ryssänuuni on todennäköisin selitys. Kuitenkin polttohautauksen ja ladotun arkun mahdollisuus on ainakin teoriassa otettava huomioon.

T. Miettisen inventointi 1971

KUSTAVI
Kaupalanlahden

Valok. 1

Negatiivno 36199

Ryssän uuni idästä nähtynä.
Uuni hajoitettu, kiviä vää-
nety maahan jään.
Taustalla Kaupalanlahden.

Valok. 2

Negatiivno. 36200.

Uuni koillisesta. Eteläseuran-
in jäljellä oleva ladottu seinä-
mä näky selvästi.

Valok. 3

Negatiivno 36201.

Uuni etelästä.

Paikkaa koskevia tietoja:

1968 Peruskartta 1042 05 KAURISSALO

1971 T. Miettisen inventointi

6

Peruskartta 1042 05
KAURISSALO

2

LOKALAHTI

Iso Lehmämaa

(Uuskaupunki)
895 01 007 J

Ajaltaan epämääräinen muinaisjännös II

x= 6727 88

y= 51846

z= 6

Vartsaari

Penkkala RN:o 2³²

Mv. P.-K. Penkkala

os. 23450 Lokalahti 23

Löydöt:

-

T. Miettisen inventointi 1971

Valokuvat:

1. Kohde koillisesta (negat. nro 36202)
2. Kohde etelästä (negat. nro 36203)

Luokitteluehdotus: luokka II

Kohde tunnistamattomissa (tuhoutunut ?); merkitystä ei pysty selvittämään.

Kohde sijaitsee ~~Isokalan~~ Vartsaaren kylän Iso Lehmämaan saaren lounaisrannalla Penkkalan tilan maalla Freemoorin saaren pohjoiskärjen kohdalla olevassa niemessä. Niemiä on tarkkaan ottaen kolme, joista keskimmäisestä on kysymys. Siinä on loivasti rantaan laskeutuva koillinen- lounaisen-suuntainen kallio, jonka keskiosa on puuton. Tällä selänteellä n.80 m rannasta on katkonainen soikeahko kivikehä, jonka halkaisija N-S-suunnassa on n.40 m, laveus n.20 m. Kehä on pohjoispäästä selvin, osaksi varsin suuristakin kivistä muodostunut suorakulma, länsipuolella on aukko merelle päin, sen eteläpuolella päättyy kehä ryssänuuniin. Kehän itäpuoli päättyy epämääräiseen pirunpeltoon eteläpäässään. (valok. 1 ja 2, karttapirros).

Kehä jäänee muinaistutkimuksen suhteen arvoitukseksi etenkin kun se ilmeisesti osittain tuhoutunut. Tuhoutunut se on siitä päätellen, että Kust. Killisen kertomuksessa v:lta 1885 mainitaan : "Saaren eteläpäässä sileällä kalliolla on suorakaiteen muotoinen kiviaitaus, jonka toiset sivut ovat 20 sylvä, toiset sivut 10 sylvä pitkät. Aita ei tosin enää ole eheä vaan ovat kivet sinne tänne vierineet. Tämän piirin pohjoiskulmassa on 2 kuutiokyynäräistä kivää ylötyksin ja niiden ympärillä kehässä kuusi samankokoista kiveä. Tämän vastakkaisessa kulmassa on ikäänkuin kiukaan sija, joukko pienempiä ja suurempia kiviä." (SMYA VII, s.204). Kehä on todella voinut olla jonkinlainen aitaus mutta jos siinä on pidetty esäm. eläimiä, miksi se on rakennettu kalliolle? "Aidan" lounaisreunassa oleva ryssänuuni voi merkitä sitä, että aita on rakennettu samaan aikaan kuin sekin.

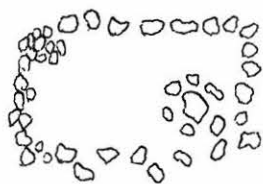
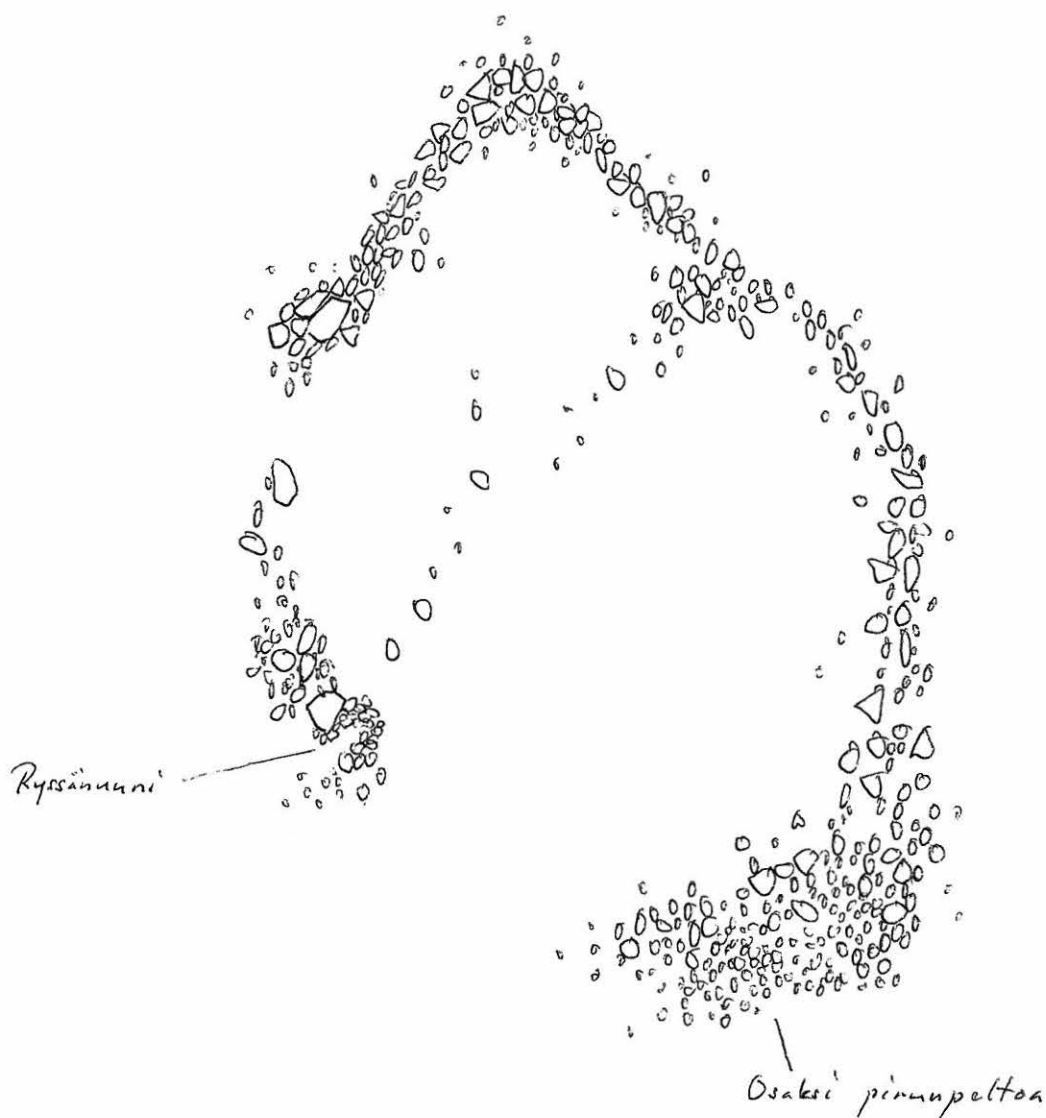
Killinen mainitsee aivan samoin sanoin "saaren eteläpäässä kalliolla" olevan nunnaringin. Tällaisesta ei kuitenkaan löytynyt jälkeäkään koko saaresta eivätkä myöskään vanhimmatkaan paikkakuntalaiset muista tai tiedä asiasta mitään. Killisen mukaan täysin samanlainen tarha on myös Isokarin majakkasaarella - 11 kehää ja alaltaan 18 kyynärää - muttei myöskään siel-

tä löytynyt sen enempää jatulintarhaa kuin siitä tietäviäkään. Näiden kahden tarhan olemassaoloon ei oikein voisi edes uskoa, jollei Killisen kirjoituksessa olisi piirrosta niiden rakenteesta. Toisaalta piirros em. kiviaitauksesta ei vastaa juuri lainkaan todellisuutta, ei ainakaan sen nykyisessä muodossa. Ihmettellessämme maanomistajan mv. P-K. Penkkalan kanssa, joka toimii Lokalahden kunnanvaltuuston puheenjohtajana, tätä asiaa hän tuumasi että vaikkei tarhoja löydy niin onhan tuossa malli jäljellä, ladotaan sen mukaan uusi vaikka sen kivikehän keskelle - voihan olla, että tarha on ollut juuri siinä. Minulla ei ollut mitään suunnitelmaa vastaan - kehässä on kiviä riittämiin, etenkin sen eteläpuolella pirunpellossa, eikä muinaistieteelliseltä arvoltaan varsin kyseenalaista "aitausta" mitenkään pilää sen keskellä oleva jatulintarha. (Toivottavasti vain Killisen kuva on autenttinen.)

Tallgrenin Varsinais-Suomen esihistoriaasa olevat tiedot tästä aitauksesta ja jatulintarhoista perustuvat ilmeisesti Killisen kirjoitukseen, eivätkä siten tuo lisävaloa em. ongelmiin. Päinvastoin, Tallgrenin Isokarin jatulintarhan kuva (k.79, s.101) on Killisellä: "Jungfrudansen" Norrbyn luona Inriössä (k.22, s.191)!

Killisen kirjoituksen loppuun liitettyssä kartassa (Wehmaan kihlakunnan kartta 1880) on ilmeisesti tätä aitausta tarkoittava neliömäinen merkki piirretty Iso Lehmämaan koilliskärkeen ja jatulintarhaa merkki saaren kaakkoiskärkeen. Ainakin edellinen merkintä näyttää siis virheelliseltä, ja jälkimmäinen on ainakin ristiriidassa tekstin maininnan kanssa, jonka mukaan jatulintarha on lähellä ryssänuunijonoa (s.204) ts. saaren lounaisreunassa.

T. Miettisen inventointi 1971
LOKALAHTI Iso Lehmämaa
"Kiviäitaus"
3 cm = 10 m

Kust. Killinen: Muinaisjäännoiksiin Vehmaan kirkkunanassa (SMYA VII.)
k. 26 (s. 204): Kivikohä Lehmämaalla.
Pinnoksen kobjä tusbin käynyt itse paikalla? Sanallinen selostus
vastaan panemmin todallisuutta.

Valok. 1

Negati. nro 36202

Kivikohä t. -aitaus boillisesta.
Etuosalla "aitaa", taustalla ke-
hässä oleva aubba.

Valok. 2

Negati. nro 36203

Kehän lounaisreunassa oleva
ryssämuuri, jonka takana ke-
hän suorakulman muotoinen
pohjois kääki.

Paikkaa koskevia tietoja:

1885 Kust. Killinen: Muinaisjäännöksiä Vehmaan kihlakunnassa. SMYA VII.

^x1968 Peruskartta 1042 05

1971 T. Miettisen inventointi

^x1931 A.M.Tallgren: Varsinais-Suomen Historia. I Esihistoria.

7

Peruskartta 1042 05
KAURISSALO

3

LOKALAHTI

Iso Lehmämaa

Ryssänuuneja 10 kpl. II

x= 6728 18

y= 51822

z= 3

x= 6728 06

y= 518 38

z= 5

(Uunit näiden pisteiden välisellä alueella).

Vartsaari

Penkkala RN:o 2³²

Mv. P-K. Penkkala

os. 23450 Lokalauti 23

Löydöt:

-

3 UUNIKALVURUOKI
895 01 0024

LOKALAHTI

Iso Lehmämaa

T. Miettisen inventointi 1971

Valokuvat:

1. Uuni A idästä (negat. nro 36204)
2. Uuni G idästä (negat. nro 36205)

Luokitteluehdotus: luokka II

Uunijono komea, yhtenäinen, osa uuneista melkein ehjiä, yksi täysin ehjä.

Ryssänuunit sijaitsevat Lokalan Vartsaaren kylän Iso Lehmämaan saaren lounaisrannalla Penkkalan tilan maalla. Uunijono sijaitsee saaren lounaisrannan keskipaikkeilla olevassa laajahkossa niemessä. Kaakko-luode suuntainen n.200 m pitkä jono kulkee niemen keskellä olevan kallioharjanteen yli, jonon luoteispää on paljaalla laakealla kalliolla, kaakkoispää kallioisessa metsämaastossa. Loivan kaaren muotoinen uunijono on yläpäässään n.60 m:n päässä rannasta, alapää vajaan sata metriä.

Uuneja on kaikkiaan 10 kpl. Niiden koko, rakenne, kunto ja välinen etäisyys on luoteesta kaakkoon seuraava:

- A) Halkaisija n.3 m, aukko kaakkoon (valok. 1), katto pudonnut.
- B) - " - n.2 m, aukoton, neliömäinen rakenne, em:sta n.30 m etelään.
- C) - " - n.2 m, umpinainen, em:sta n.35 m kaakko-etelään.
- D) - " - n.3 m, kattoa jäljellä, aukko pohjoiseen, em:sta n.20 m kaakkoon.
- E) - " - n.1 m, em:sta n.5 m etelään.
- F) - " - n.1 m, em:sta n.1 m etelään.
- G) - " - n.2 m, täysin ehjä katto, aukko itään, em:sta n. 10 m kaakkoon (valok. 2).
- H) - " - n.2 m, osaksi kattoa jäljellä, em:sta n.20 m kaakkoon.
- I) - " - n.2 m, neliömäinen rakenne, katto pudonnut, em:sta n.25 m etelään.
- J) - " - n.2 m, katto pudonnut, aukko lounaaseen, em:sta n.90 m kaakkoon.

Uunijonon kaakkoispäästä n.200 m kaakko-etelään on viereisessä niemessä vanhastaan tunnettu, osaksi hajonnut kiviaitaus, jonka lounaisreunassa on yksi ryssänuuni. Se kuulunee tähän samaan yhteyteen.

Kust. Killinen mainitsee kirjassaan nämä ryssänuunit (s.204) mutta kirjan lopussa olevassa karttaliitteessä on ryssänuuneja merkitty Vähä Lehmämaan saaren eteläkärkeen - ilmeinen sekaannus.

T. Miettinen inventointi 1971

LOKALAHTI

Jso Lehmämaa

Valok. 1

Negati. nro 36204

Ryssäiuunijonon luoteisissa
uuni, uuni A idästä päin.
Kivet osittain melko suuria.

Valok. 2

Negati. nro 36205

Uunijonon keskivaiheilla
oleva uuni G idästä.
Panna uunista, kylvin el-
jä, paistokunnossa.
Viidessä etivä (Rauman ri-
bospoliivista), joka osallistui
uunien etivään.

Paikkaa koskevia tietoja:

1885 Kust. Killinen: Muinaisjäännöksiä Vehmaan kihlakunnassa. SMYA VII.

1931 A.M. Tallgren: Varsinais-Suomen historia. I Esihistoria.

1968 Peruskartta 1042 05 KAURISSALO

1971 T. Miettisen inventointi

8

Peruskartta 1042 08
VARTSAARI

1

LOKALAHTI
Kolkanniemi

Jatulintarha I

x= 6726 74
y= 522 80
z= 5

Ruissaari
Saloranta RN:o 1³⁹
mv. Allan Sainia
os. 23450 Lokalahti 23

Löydöt:

-

1 *Uusimaa*

LOKALAHTI

Kolkanniemi

895-01-6075

T. Miettisen inventointi 1971

Valokuvat:

1. Tarha lännestä (negat. nro 36206)
2. Tarha itäkaakosta, puusta (negat. nro 36207)

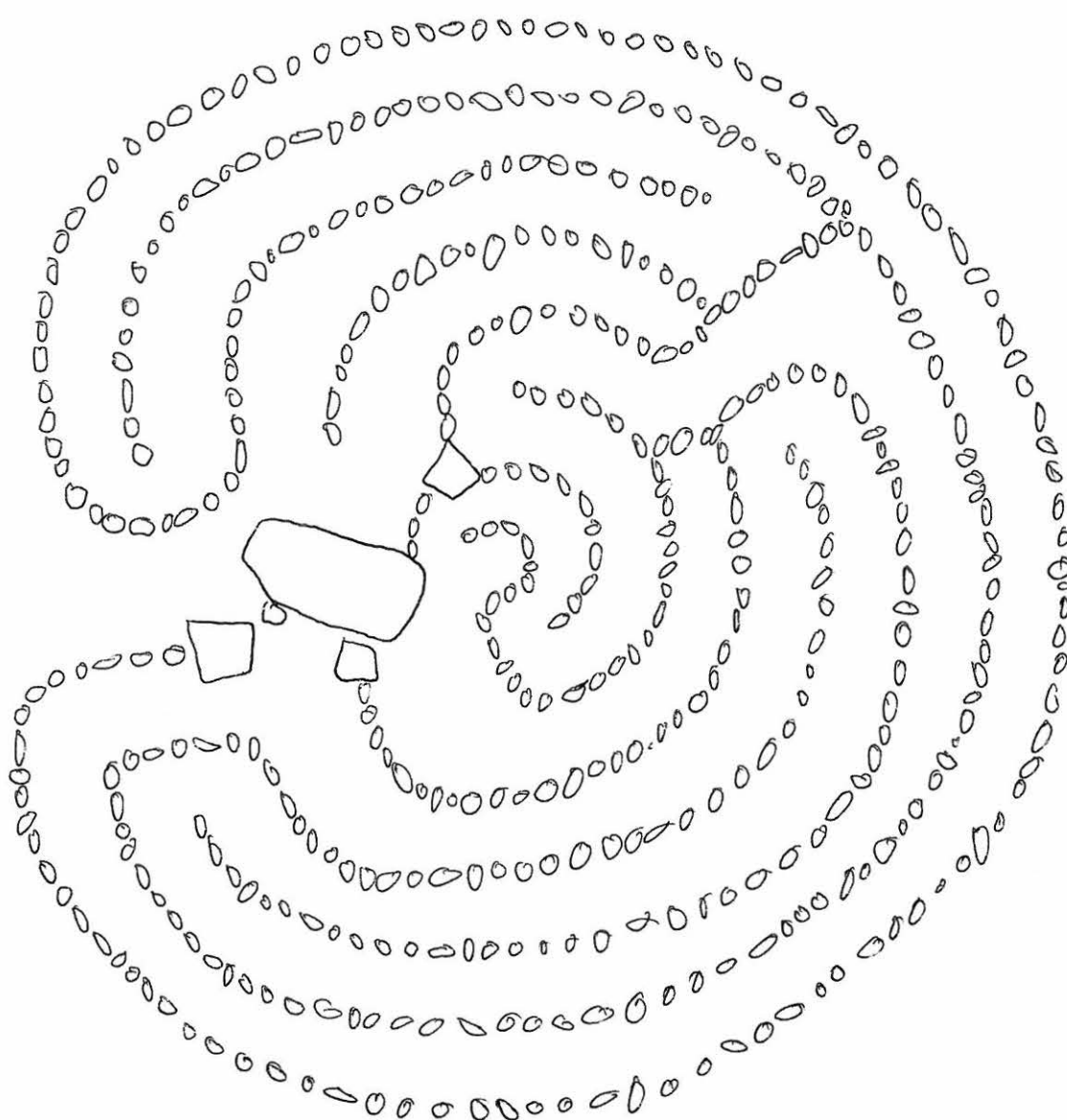
Luokitteluehdotus: luokka I

Jatulintarha on täysin ehjä, kaunis kappale.

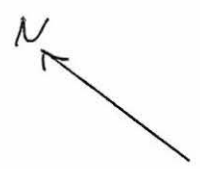
Jatulintarha sijaitsee Lokalahden Ruissaaren kylän Salorannan tilan Kolkanniemessä, joka on laajan Ruissaarenaukon lahden pohjoisrannalla n.2 km lahden peruskasta länteen. Tarha on kaakko-luode-suuntaisen kallioniemen (joka on vasta äsken muuttunut niemeksi - esim. peruskartassa on sen nimenä Kolkankuoto, tätä ei kuitenkaan maanomistajan mukaan paikkakunnalla enää käytetä) kaakkoispäässä. Paikalla on melkein pöydäntasainen puuton kallio, joka viettää aivan loivasti itään ja päättyy jyrkkään portaaseen vesirajassa. Tarha on kallion puuttomalla kohdalla, n.20 m vesirajasta.

Jatulintarha on halkaisijaltaan n.9 m, 8:sta kehästä rakennettu. Se on ladottu melko pienistä kivistä, suuaukon ja keskipisteen välissä on suuri (luonnon?) kivi. Tarhan suuaukko on luoteeseen. Tarha ei ole "läpikuljettava" ts. keskipisteestä on palattava samaa tietä kuin on mennytkin. Rakenne on mielenkiintoinen, itäosassa kolmannen ja seitsemännen kehän välillä on katkos. (valok. 1 ja 2, rakennepiirros).

Maanomistajan mv. Sainion mukaan ei tarhaan liity mitään perimätietoja.

T. Miettisen inventointi 1971
LOKALAHTI, Kolbanniemi
Jatulinthan rabeennepiirros
1 cm = 0,5 m

T. Miettisen inventointi 1971

LOKALAHTI
Kolbanniemi

Valob. 1

Negat. nro 36206

Tatuliintanta lännessä.
Suunaukon lähellä oleva
biivi mahdollisesti luon-
tainen, taikha rakennette-
sen ympärille?
Taikhan sukana maanomistaja
mu. Allan Sainio

Valob. 2

Negat. nro 36207

Taika itäkaabosta, männystä.
Taikhan rakentajassa mie-
lenkiintoinen katkos bol-
mannen ja Seitsemännen
kehän välissä.

Paikkaa koskevia tietoja:

1968 peruskartta 1042 05 VARTSAARI

1971 T. Miittisen inventointi

9

Karttalehti 1042 09
LOKALAHTI

1

LOKALAHTI

Pirtinvuori

Ajaltaan epämääräinen muinaisjäännös II

x= 6735 46

y= 522 18

z= 28

Pitkälüoto

Pitkälüoto

varatuom. Pekka Pitk'luoto

os. Alinenk. 42 B 23500 Uusikaupunki

Löydöt:

-

T. Miettisen inventointi 1971

Valokuvat:

1. Röykkiöt A ja B kaaköstä (negat.nro 36208)
2. Röykkiö A koillisesta (negat.nro 36209)
3. Röykkiö B etelästä (negat.nro 36210)

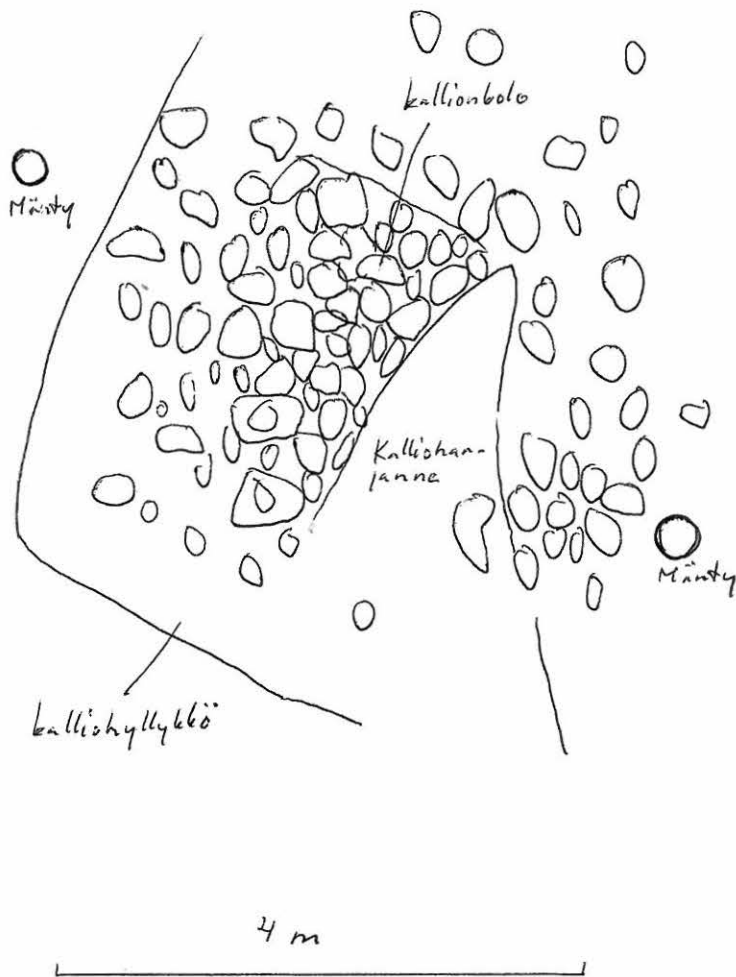
Luokitteluehdotus: luokka I

Röykkiöt epämääräisiä, tarkemmin määrittelemättömissä. Röykkiö A näyttää vanhemmalta.

Röykkiöt sijaitsevat Lokalahden Pitkäluodon kylän Pitkäluodon saarella Pitkäluodon tilan maalla Pirtinvuoren laella. Vuori sijaitsee saaren eteläosan keskipaikkeilla. Vuoren laki on keilamainen pyöreä, jäkälää ja mentyjä harvakseen kasvavaa. Röykkiöt ovat laen korkeimmalla kohdalla. Röykkiöitä on kaksi, röykkiöt A ja B, ja ne sijaitsevat kaakko-luode-suunnassa ja ovat n.20 m:h päässä toisistaan. Eteläisempi röykkiö A sijaitsee matalalla kallionhyllyköllä. Se on matala, osittain hajoitettu niin, että kiviä on kaikkiaan n.4 m:n alueella. Röykkiön keskus näyttää olevan V:n muotoisessa kallionkolossa. Kivet ovat pyöreähköjä, keskikokoisia ja sammalen ja jäkälän peitossa. (valok. 1 ja 2, karttapiirros). Pohjoisempi röykkiö on pienempi, halkaisija n.1,5 m, korkeus n.06,m (valok. 1 ja 3). Röykkiö on osaksi suurehkoista kivistä tehty, joista muutamat ovat lohjenneita (lohkottuja?), jäkälättömiä.

Röykkiö A näyttää vanhemmalta ja mielenkiintoisemmalta kuin röykkiö B. Silti on mahdollista, että molemmat ovat vain jonkinlaisia tukikiveyksiä. Pirtinvuoren nimi paikkakunnalla on nimittäin varatuom. Pitk'luodon mukaan Myllyvuori ja röykkiöt voivat olla tuulimyllyrakennelmmin kuuluvia. Toisaalta niiden etäisyys toisistaan ja kolmannen röykkiön puuttuminen puhuu tätä olettamusta vastaan. Joka tapauksessa röykkiö A:n suhteen on oltava varuillaan, missään tapauksessa sitä ei saa hävittää ilman tutkimusta; voihan olla, että se on jopa esihistoriallinen hauta.

T. Miettisen inventointi 1971
LOKALATTI, Pirtinvuori (Myllyvuori)
Röykkiö A (hautaus?)

T. Miellisen inventointi 1971

LOKALAHTI
Pintinuori

Valok. 1

Negati. nro 36208

Röybbiö A etelällä, sen läheisyydessä näkyy röybbiö B, luona kaakosta.

Valok. 2

Negati. nro 36209

Röybbiö A kaikkisesta.
Röybbiö on V-maastiossa
kallionkolossa.

Valok. 3

Negati. nro 36210

Röybbiö B etelästä.

Paikkaa koskevia tietoja:

1968 peruskartta 1042 09 LOKALAHTI

1971 T. Miettisen inventointi

10

Oikokirves KM 10150:2

TAIVASSALO

Koko: 9,0•5,3•2,4 cm

Saatu rva Lehtisen antikviteettikaupasta Turun Humalistonkadulta mutta peräisin Taivassalosta.

Lunastettu keräilijä Alfred Eklundilta 27/9 1935 Smk:lla 60.

Esine voi tuskin olla peräisin Taivassalosta - pitäjältä oli kivikaudella esillä vasta muutama kallioluoto. Sen sijaan se voi olla kulkeutunut myöhemmin sinne ja todennäköisin selitys on se, että löytötieto on kokonaan väärä kuten usein vanhoilta keräilijöiltä saatujen esineiden laita on.

Yxa eller bila Turun museo 7757

TAIVASSALO

Viiais gård

Koko:

Saatu Taivassalosta Viiaisten talosta 1907.

Esineeseen on syytä suhtautua varauksellisesti. A.M. Tallgren ei ole ottanut esinettä mukaan Varsinais-Suomen esihistoriaansa eikä ilmeisesti siis pidä sitä esihistoriallisena. Viiaisten talon entinen omistaja majuri Erik von Wittfooth, joka tuntee nykyisin pitäjänmuseona toimivan talonsa vaiheet pitkälle ajassa taaksepäin, ei ole kuullut ko. esineestä tai sellaisen löytymisestä mitään.

(Turun museo on pyytänyt tähän esineeseen A. M. Tallgrenin ja A. M. Tallgrenin, myös mahdolliset tiedot. Nykyiset tiedot kertomuksesta ajalleen aivan riittävästi.)

T. Miettisen inventointi 1971

Arkeologisesti merkityksettä kohteita Taivassalon ja Lokalahden pitäjissä:

Taivassalon Kokko- l. Vainiovuori (Inkerannan vuori).

Taivassalon Kokko- l. Vainiovuori (paikkakunnalla: Inkerannan vuori) sijaitsee Inkerannan kylässä maatuneen Isolahden perukan lounaispuolella. Vuori, joka kuuluu Mierolan taloon (om. mv. Mauno Vuofinen, tilan RN:o 4⁴), on pieni, jyrkkärinteinen. Sen pohjoisrinteellä on Kust. Killisen v:ltä 1885 peräisin olevan "Muinaisjäännöksiä Vehmaan kihlakunnassa" (SMYA VII, s.188) mukaan "muurintapainen latomus sammaltuneista harmaista kivistä" ja sille johtaa vuoren juurta sen pohjoispuolitse kiertävä "kivitetty turvetunut tie". Tiestä ei löydy jälkeäkään ja "muurintapainen latomus" on aivan ilmeisesti vain tavallisen kiviaiden pätkä. Samanlaista kivaitaa on pitemmältä vuoren kaakkoispuolella olevan kahden pellon välissä ja ilmeisesti tämä "latomus", joka on poikittain rinteeseen nähden, on esim. jonkinlainen "harjoitustyö" ennen varsinaiseen työhön ryhtymistä. "Latomus" on pituudeltaan n.23 m (puolta lyhyempi kuin Killisen kirjassa olevassa G. W.M:n piirroksessa v:ltä 1869) ja sen yläpäässä on metrin levyinen aukko. Aita on alapäästään selvin, sen korkeus on siellä puolen metrin luokkaa (ks. valok.) Vuori sopisi muotonsa puolesta kyllä linnavuoreksi mutta jos sieltä löytyisi vallitusta, olisi se luonnollisesti vuoren laella, sen reunoilla, eikä rinteellä poikittain, kuten ko. tapauksessa on laita. Koordinaatit: x= 6721 12, y= 536 58, z= 15. Peruskartta 1042 11 HILLEINEN.

Lokalahden Kirkkovuori.

Lokalahden Kirkkovuori sijaitsee Perkiön kylässä pienen Kalliojärven länsirannalla. Vuoren laella, sen koillisesta lounaaseen suuntautuvan laen koillispuolella n.120 m järven rannasta on Uusitalon tilan maalla pirunpelto, joka pyöreähkön ja melko korkean muotonsa vuoksi on herättänyt huomiota "hautaröykkiönä", "hiidenkiukaana." pitäjän rajojen ulkopuolellakin. Kiviesiintymän keskellä on kiviä käännelty ja kasattu hieman ympäristöä korkeammaksi, mikä on luonnollisesti kiihoittanut lisää mielikuvitusta, kuten vuoren nimikin. Paikan kuuluisuus johtuu myös osaksi kivikon kaakkoispuolella melko tarkkaan Perkiön ja Himoisten kylänrajalla olevasta varsin kauniista satakunta metriä pitkästä kiviaidasta. Etsiskellessäni Mattisen Taipaleenjärven rannalta Killisen mainitsemaa (s.182) kivaitaa sain kuulua Kiviniemen talon vanhalta isännältä Jalmari Kiviniemeltä että kiviaidan ovat tehneet Vehmaan Himoisten Hannulan talon 4 poikaa kylänrajan ^{1850-luvulla} merkiksi Uusitalon tilan omistaja on mv. Erkki Toivonen. Pirunpeltoista ja kiviaidasta valokuvat. Pk: 1042 09 LOKALAHTI, x= 6731 80, y= 529 62, z= 35.

T. Miettisen inventointi 1971

TAIVASSALO

Kobbo- l. Vainiovuori
(Jukonannan vuori)

Valok. Jukonannan vuoren pohjoisrinteellä olevasta kivaidan palasesta. Kuva aidan boillispiästä, boillisesta otettu.

(Nogat. nro 36426)

T. Miettisen inventointi 1971

LOKALAHTEI
Kinbbouuoni'

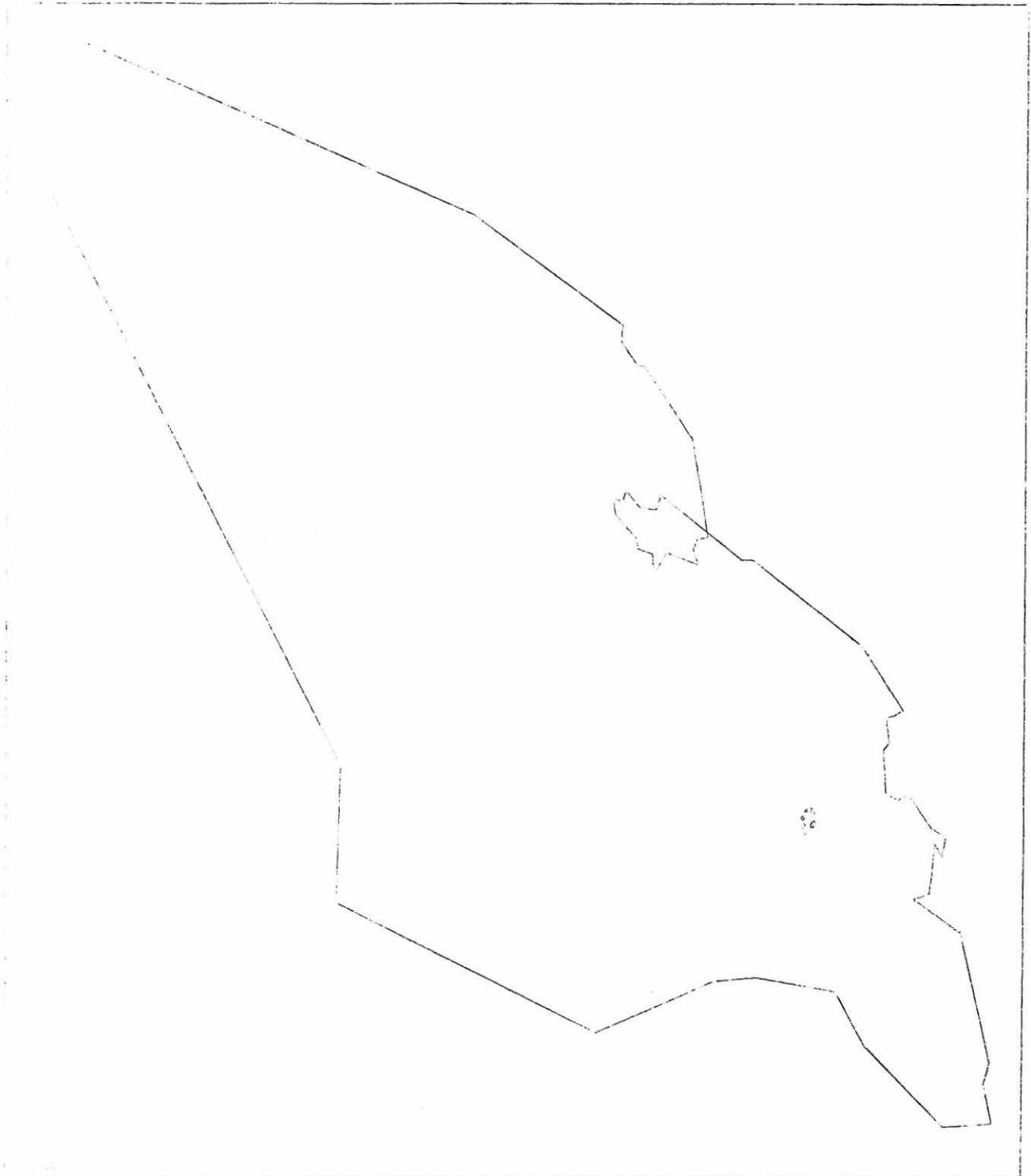
Kinbbouuonen pinnapeltto
polyaivesta kuvattuna.
Kivien keskusta pöngöt-
tä. Taka-alalla maanomis-
taja mv. Enkki Toivonen.
(Negat. nro 36421)

Kinbbouuonen Perbiön ja Himoiden
bylänrajalla olevaa kivimäätä, joka on
rakennettu 1800- luvun puolivälissä.
(Negat. nro 36422).

1972 + 200 v. sitten (4000-luvulla eKr.) ; nykyiset rajat merkitty
nykyisen kartan mukaan

km 1 : 200 000
5 0 5

Olavi Kallberg: Kustain topografista 1970

KUSTAVI 3000 v. sitten (1000-luvulla eKr.); nykyiset rajat merkitty vertailua varten:

Olavi Kallberg: Kustavin topografiasta (Seminaari-esityelmä 12.11.70)

KUSTAVI 1000 v:n kuluttua (2900-luvulla); nykyiset rajat merkitty vertailua varten.

km 1 : 200 000
5 0 5 10

